

نام خانوادگی:	اداره‌ی کل آموزش و پرورش شهر تهران (منطقه‌ی ۱۲)	نام درس: جغرافیا
کلاس: دهم	دبیرستان و پیش‌دانشگاهی غیر دولتی	نام دبیر: آقای قاسمی
رشته: تجربی و ریاضی	امتحانات نوبت دوم سال تحصیلی ۹۶-۹۵	تاریخ امتحان: ۹۶/۰۳/۲۳
شماره صندلی:		ساعت امتحان: ۹ صبح
		مدت امتحان: ۷۰ دقیقه

ردیف	سؤالات	نمره
۱	وارونگی دما را تعریف کنید.	۲
۲	ویژگی‌های رودهای ایران را برشمرد.	۲
۳	انواع کانون‌های آبخیز در ایران را نام ببرید.	۲
۴	پیشینه دریای مازندران را شرح دهید.	۲
۵	دلایل کاهش سطح آب دریاچه ارومیه را بنویسید.	۲
۶	عوامل انسانی موثر بر پراکندگی جمعیت کدامند؟	۲
۷	علل افزایش جمعیت ایران در ۸۰ سال اخیر چه بوده است؟	۲
۸	چهار ایالت ایران در دوره قاجار را ذکر کنید؟	۲
۹	روند تغییرات جمعیتی سکونت‌گاههای ایران در دهه‌های اخیر به چه صورتی بوده است؟	۲
۱۰	پراکنش قطب‌های صنعتی در مناطق مختلف ایران چگونه است؟	۲
۲۰	موفق باشید.	جمع نمره

« پاسخنامه »

۱- با افزایش ارتفاع، دمای هوا کاهش می‌یابد، اما در وضعیتی که با افزایش ارتفاع، دمای هوا به طور ناگهانی افزایش یابد، وارونگی دما رخ می‌دهد. در این حالت، هوای سرد و سنگین در سطح زمین قرار می‌گیرد و اجازه نمی‌دهد آلودگی به طرف بالا حرکت کند و در نتیجه، میزان آلاینده‌ها در هوای شهرهای بزرگی مانند تهران بسیار زیاد می‌شود و مشکلات فراوانی را برای مردم ایجاد می‌کند. در شرایط وارونگی، نمودار حرکت صعودی و جابه‌جایی هوا صورت نمی‌گیرد.

۲- در ایران بیشتر بارشها در اواخر فصل پاییز تا اوایل فصل بهار رخ می‌دهد، به این دلیل هر چه به پایان این دوره نزدیکتر می‌شویم، آبدهی رودها بیشتر می‌شود. با توجه به ناهمواریها و جهت آنها، هر چه از غرب به سمت شرق کشور برویم، مقدار آب رودها کمتر می‌شود. رودهایی که از کوهستان‌های بلند و برف‌گیر تغذیه می‌شوند، دائمی هستند. اگر این رودها در نواحی مرطوب، جریان یابند مقدار آب آنها بیشتر خواهد بود. رودهای مناطق نسبتاً خشک بیشتر طغیانی، تصادفی و اتفاقی، و مقدار آب آنها در سالهای مختلف متفاوت است.

۳- کانونهای آبیگری که بیش از ۵۰۰ میلیمتر بارش داشته باشند و حداقل در هشت ماه از سال، این بارشها اتفاق بیفتد، به آنها **کانونهای دائمی** می‌گویند. اگر کانونهای آبیگری در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماههای گرم سال حفظ کنند، بدون توجه به میزان بارش و زمان آن جزء **کانونهای فصلی** به شمار می‌رود. در کوهستانهای نزدیک به مناطق گرم‌وخشک، که گاهی بارش‌های کوتاه و اتفاقی رخ می‌دهد، نوعی کانون آبیگری موقت شکل می‌گیرد که آنها را **کانونهای اتفاقی** می‌گوییم.

۴- دریای خزر، پهنه‌آبی بزرگی است که در امتداد شمال به جنوب کشیده شده است. این دریا از بقایای دریای عظیم تیتیس است که زمانی بخش اعظم نیم‌کره شمالی را پوشانیده بود. از حدود ۶۰ میلیون سال پیش این دریا از بقیه آبهای قدیمی جدا ماند و به شکل بزرگترین دریاچه‌ی جهان درآمد؛ اما به دلیل همین وسعت زیاد، نام دریا را بر آن نهادند. این دریا را به نامهای مختلفی می‌نامند؛ از جمله دریای مازندران، کاسپین، قزوین، گرگان، طبرستان، هیرکانی و دریای دیلم. در حال حاضر نام آن، دریای خزر است و در نقشه‌های خارجی کاسپین نامیده می‌شود.

۵- گرم شدن عمومی هوا کاهش بارش در حوضه‌ی آبریز دریاچه - برداشت بی حساب از چاههای اطراف دریاچه - تغییر کشت از محصولات آبی که آب کمتری نیاز داشته‌اند، به محصولات آبی که آب زیادی احتیاج دارد. تغییر در میزان آب ورودی به دریاچه و وجود موانعی که چرخه‌ی آب را در دریاچه تغییر داده است.

۶- حمل و نقل و ارتباطات - سرمایه و فناوری - ایجاد مراکز رفاهی - پیشینه و سابقه تاریخی.

۷- در ۸۰ سال اخیر بر اثر گسترش بهداشت و واکسیناسیون، لوله‌کشی و بهبود آب آشامیدنی، رونق صادرات نفت و واردات مواد غذایی؛ میزان مرگ و میر کاهش یافته و این کاهش، سبب افزایش سریع جمعیت شده است.

۸- ایران در زمان قاجاریه، دارای چهار ایالت ۱- آذربایجان ۲- خراسان و سیستان ۳- فارس و بندر ۴- کرمان و بلوچستان و ۲۳ ولایت بود.

۹- افزایش جمعیت سبب شده است که شکل‌های سکونت‌گاه‌ها به تدریج تغییر یابد. رشد سریع جمعیت از یک سو، بر تعداد جمعیت شهرها افزوده و از سوی دیگر با تبدیل نقاط روستایی به شهر تعداد نقاط شهری را افزایش داده است. در سه دهه‌ی اخیر، ایران شاهد تغییرات زیادی در جمعیت و ظاهر سکونت‌گاههای خود بوده است. این تغییرات در شیوه‌ی زندگی اجتماعی - اقتصادی آنان هم اثر داشته است.

۱۰- عدم تعادل در پراکندگی قطب‌های صنعتی در سطح کشور نشان می‌دهد که به توان و ظرفیتهای محیطی ایران به طور کامل توجه نشده است. به طور مثال می‌توان به نواحی شرقی و مرکزی کشور اشاره کرد که از نظر ذخایر و مواد اولیه غنی هستند ولی به دلیل اینکه به صورت محدود مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند با رشد صنعتی روبه‌رو نبوده‌اند. اگر در استفاده از منابع طبیعی، ویژگی‌ها و توان محیطی آن منطقه مورد بررسی قرار گیرد، همه مناطق کشور می‌توانند متناسب با امکانات طبیعی و انسانی خود توسعه یابند.

